

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Deres ref • *Your ref:*

Vår ref • *Our ref:* 12/069-2

Vår dato • *Our date:* 07.05.2012

Hørings svar NOU 2011:20. Ungdom, makt og medvirkning

Vi viser til høringsbrev datert 3.2.3012 med invitasjon til høring om NOU 2011:20 Ungdom, makt og medvirkning. Som en demokratisk barne- og ungdomsorganisasjon som har arbeidet for barn og unges medvirkning siden etableringen i 1978, har vi flere innspill til utredningen. Våre innspill til utredningen vil hovedsakelig gjelde kapittel 5 og 6.

Ungdom & Fritid – Landsforening for fritidsklubber og ungdomshus er en medlems- og interesseorganisasjon for fritidsklubber og ungdomshus. Våre medlemmer er både ungdommene og ansatte i fritidsklubber og ungdomshus. Vi er en demokratisk ungdomsorganisasjon, vårt styre består av halvparten ungdom og halvparten ungdomsarbeidere. Fritidsklubber drives som regel med et klubbstyre bestående av ungdom, og disse ungdommene velges også inn i Ungdom & Fritids organisasjon og styre. Om lag 600 kommunale fritidsklubber er medlem hos oss, det tilsvarer 90 % av de kommunale fritidsklubbene. Vi representerer 2500 – 3000 ansatte og mellom 40 000 – 60 000 ungdommer mellom 10 og 18 år.

Vi ser at fritidsklubber i stor grad er anerkjent som institusjoner med demokratiske tradisjoner i utredningen. I utredningen trekkes fritidsklubber fram som arena for rekruttering til ungdomsråd og andre medvirkningsorganer, og det pekes på at fritidsklubbene gjennom denne rekrutteringen bidrar til en større bredde i representasjonen av ungdomsmiljøer.

Kapittel 5 Myndighetsinitierte ordninger for medvirkning

Ungdomsråd

I kapittel 5 utredes ordningen med ungdomsråd. Som det også fremgår av utredningen rekrutteres 25 % av medlemmene til ungdomsrådene fra fritidsklubber. Som utredningen også bemerker, er fritidsklubbene en særegen institusjon med demokratiske tradisjoner i form av klubbstyre, men fritidsklubber er også en arena for rekruttering til ungdomsråd. Fritidsklubber er et tilbud til all ungdom, og rekrutterer også bredt blant ungdomsmiljøer,

men i motsetning til en rekke andre arenaer der ungdom deltar når den også de mer ressurssvake gruppene.

Vi bifaller utvalgets beskrivelse av fritidsklubbens evne til å bidra til et bredt rekrutteringsgrunnlag til ungdomsrådene, og som et nødvendig supplement til rekruttering gjennom elevråd og organisasjoner. Utvalgets anbefaling om at fritidsklubbene bør rekruttere et visst antall medlemmer til ungdomsrådene (s 56) vil sikre en bred representasjon i ungdomsrådene, og det vil styrke fritidsklubbens tradisjon som rekrutteringsarena til ungdomsrådene. Vi er enig med utvalget i at skolene ikke fungerer tilstrekkelig som rekrutteringsarena, også ettersom flere ungdommer er lærlinger og derfor ikke velges inn i elevrådene. Fritidsklubber kan være egnet til å nå ungdom som er lærlinger, da de tidvis har tilknytning til fritidsklubben i lærlingperioden.

Fritidsklubber

Utredningens beskrivelse av fritidsklubber som demokratisk institusjon, og fritidsklubbens brede og åpne virksomhet (s 50), er utfyllende. Funksjonen som medvirkningsarena er vektlagt, og virkelighetsbeskrivelsen er langt på vei dekkende. Ungdom & Fritid etterlyser likevel at fritidsklubbens rammevilkår nevnes, da disse er avgjørende for fritidsklubbens rolle i ungdoms medvirkning. Siden 2002 har det vært en nedgang i antall årsverk på i underkant av 40 %, og nær 1 av 3 fritidsklubber har vært truet av nedleggelse i løpet av de tre siste årene. Selvom utvalget anerkjenner betydningen fritidsklubber har som rekrutteringsarena, vil vi likevel gjøre oppmerksom på at rammevilkårene gjør denne arenaen sårbar. Fritidsklubber har per i dag ingen statlige retningslinjer, og mangler et sikkerhetsnett som er nødvendig for å sikre trygge, gode og stabile vilkår som arena for ungdoms deltakelse.

Kompetanse

En ekspertgruppe nedsatt av BLD i 2009 anbefalte en rekke kompetansehevingstiltak for ansatte i fritidsklubb, disse vurderes av utvalget (s 59). Utredningen viser til en rekke kompetansehevingstiltak vi i Ungdom & Fritid gjennomfører både for ungdom og for ansatte i fritidsklubber, denne kurs- og konferansevirksomheten omhandler i stor grad medvirkningsmetodikk og innføring i demokrati og styringssystemer på kommunalt nivå. Disse kompetansehevingstiltakene er hovedsakelig basert på ekstern prosjektfinansiering. En av ekspertutvalgets anbefalinger var å opprette et kompetansesenter innenfor fagområdet «ungdom og fritid». Vi ber utvalget foreslå en utredning om et slikt kompetansesenter. For å sikre at sentrale miljøer bidrar til å etablere et slikt kompetansesenter, ber vi om at dette gjennomføres ved å utlyse et åpent tilbud og slik inkludere et bredt utvalg av aktører.

Utvalget viser til at en stor del av kommunene bruker veiledere og informasjonsmateriell fra departementene. Vi etterlyser en kritisk gjennomgang av på hvilket nivå i kommunene denne informasjonen tas i bruk. Vår erfaring er at den kompetansevirksomheten Ungdom & Fritid tilbyr, gir et tilpasset og skreddersydd innhold som oppleves mer relevant for ungdoms - og fritidsmiljøer.

Kapittel 6 Valgkanalen

Stemmerettsalder

FNs konvensjon for barnets rettigheter slår fast at barn har rett til å bli hørt, og til å medvirke i beslutninger om sitt liv, til å ytre seg, til å delta i fredelige forsamlings, til å få tilgang til informasjon og organisere seg. Gjennom artiklene 12, 13, 14, 15 og 17 gis barn disse rettighetene som skal sikre deres mulighet til å medvirke, til å ivareta egne interesser og bidra til et mer bærekraftig samfunn. Stemmerett er den eneste formelle ordningen som sikrer ungdom en reell ivaretagelse av disse rettighetene, og som fullt ut formaliserer de hensyn som ligger til grunn for barnekonvensjonen og som barnekonvensjonen tolkes i lys av. Ungdom & Fritid ønsker å innføre stemmerett for 16- åringene ved lokalvalg, og har nedfelt dette i sitt politiske program.

Når det gjelder stemmerett for 16- åringene, har utvalgets medlemmer samlet seg om tre ulike standpunkt til stemmerett (s 70). 6 av medlemmene går inn for å beholde dagens ordning, 5 av utvalgsmedlemmene ønsker å senke stemmerettsalderen til 16 år, og 2 av medlemmene ønsker å innføre differensiert stemmerettsalder der 16- åringene har stemmerett ved lokalvalg og dagens stemmerettsalder beholdes ved Stortingsvalg. Videre konkluderer utvalget (s 109) med å ikke anbefale noen konkrete tiltak når det gjelder valgkanalen. Vi ser at flertallet av medlemmene i utvalget deler Ungdom & Fritids syn, og ønsker å innføre stemmerett for 16- åringene ved lokalvalg. Vi ser derfor med undring på at ikke utvalget samlet går inn for å styrke ungdoms deltakelse gjennom valgkanalen.

Utvalgets argumenter mot å senke stemmerettsalderen er flere. Blant annet at det bør være en harmonisering mellom valgbarhet, myndighetsalder og stemmerettsalder. I likhet med flere av utvalgets medlemmer, ser vi ikke dette som noe problem. Et annet argument mot differensiert stemmerettsalder der man har stemmerett for 16-åringene kun ved lokalvalg, er at dette signaliserer at lokalvalgene og det kommunale og fylkeskommunale forvaltningsnivået har mindre betydning enn det statlige. I Ungdom & Fritid velger vi i stedet å vektlegge at det er på det kommunale og fylkeskommunale nivået relevansen for ungdom har størst betydning. En stor andel av kommunale og fylkeskommunale tjenester som grunnskole, videregående opplæring, barnehage, kulturskole, helsestasjon og ikke minst fritidsklubber og ungdomshus, retter seg direkte mot ungdom. I tillegg er parker, svømmehaller og andre tilbud som retter seg mot hele befolkningen, flittig brukt av ungdom.

1. Perspektiver, konklusjoner og tiltak – og generelle kommentarer

I utredningens innledning (s 7) fremheves det at det er nødvendig å belyse skillelinjene innad i ungdomsbefolkningen, og undersøke mekanismene som leder til ekskludering og marginalisering. Vi representerer en organisasjon der våre medlemmer, fritidsklubbene, jobber daglig med å bidra til å hindre ekskludering og marginalisering gjennom å støtte ungdoms initiativ, både av kulturell, sosial og politisk karakter, og sørge for å danne trygge rammer rundt ungdoms aktivitet, styrke deres evne til deltakelse og jobbe med å skape forståelse mellom ulike ungdomsmiljøer.

Ungdom & Fritid etterlyser en helhetlig politikk for ungdom. En politikk der tjenester og tilbud for unge, uavhengig av fagområde, forankres i en helhetlig strategi der barn og unge sees som aktører. En overordnet strategi er nødvendig for å sikre en ivaretagelse av barn og

unges behov som er like god uavhengig av hvor du bor, og som ikke avhenger av lokale tilfældigheter. Flere EU – land har utviklet en ungdomslov, som gir unge rettigheter og som ser alle deler av unges liv i sammenheng. Vi ber om en mer offensiv tilnærming til å etablere en helhetlig barne- og ungdomspolitik.

Rekruttering til organisasjonene

Videre hevder utvalget på side 12 at rekrutteringen til organisasjonene er sosialt skjev, og at det er nødvendig med tiltak for å inkludere de gruppene som faller utenfor. Ungdom & Fritid representerer bredden blant ungdommer, og vil fremheve at vi som organisasjon har aktive tillitsvalgte fra alle typer ungdomsmiljøer.

Det vises i utredningen til at minoritetsforeldre kan være skeptiske til fritidsklubber, og at demokratiopplæringen derfor bør skje i skolesammenheng (s 43) I den forbindelse vil vi samtidig gjøre oppmerksom på at det forekommer unntak, og at vi ikke har noen dokumentasjon som underbygger den påstanden. Tvert imot, i byer og områder med høy innvandrerbefolkning, er det også stor andel brukere med minoritetsbakgrunn og mange tilfeller av høy tillit og god kontakt mellom fritidsklubber og minoritetsforeldre.

Skolen

Utredningen viser til skolen som den viktigste arenaen for å heve unges kunnskapsnivå (s 11), og at det er gjennom denne offentlig finansierte kanalen kunnskap om demokrati og deltakelse skal formidles. Ungdom & Fritid ønsker å bemerke at skolen ikke er den eneste arenaen der det foregår læring. Vi skiller mellom ikke-formell, uformell og formell læring, og de to førstnevnte foregår daglig i fritidsklubber landet over. På side 31 i utredningen vises det til at citizenship er et fag i skolen i Storbritannia. I Norge er det i realiteten våre medlemmer som jobber aktivt for å sikre ungdom denne kompetansen, og gjennom dette visker ut skillene mellom ungdommer når det gjelder politisk engasjement, innsikt i metodikk og kunnskap om medvirkning. Det bør derfor satses ytterligere på fritidsklubber som arena for samfunnsengasjement ettersom dette er en tjeneste som i likhet med skolen er åpen for ungdom fra hele befolkningen.

Marginaliserte grupper

Videre vises det til at det bør utredes metoder for medvirkning, gjerne da av den mer uformelle arten (s 57). Vi ønsker å rette vår bekymring mot ungdom som har sluttet på skolen, ikke bruker fritidsklubber eller blir hørt gjennom andre kanaler, og som heller ikke vil fanges opp av ekspertgrupper. LOSU (Landsforeningen for oppsøkende sosialt ungdomsarbeid) når ungdom gjennom sitt arbeid som mangler talspersoner. LOSU organiserer utekontakter, uteseksjon, feltteam, gateteam og liknende tjenester. Vi etterlyser en styrket mulighet til å inkludere disse ungdommene, og ber utvalget foreslå en utredning om medvirkningsordninger for denne gruppen.

Vennlig hilsen,

Pål Isdahl Solberg

Generalsekretær

Ungdom & Fritid

- Landsforening for fritidsklubber og ungdomshus